

ЗА ВІЛЬНУ І НЕЗАЛЕЖНУ

УКРАЇНУ!

МОЛОДА УКРАЇНА

НЕЗАЛЕЖНЕ
МОЛОДІЖНЕ
ВИДАННЯ

1990

10 ЧИСЛО

ВЯЧЕСЛАВ
ЧОРНОВІЛ

ТЯЖКА НОША ДЕМОКРАТИЧНИХ СИЛ

Основною подією на Україні, що прикувала увагу всієї республіки, а якоюсь мірою може й світу, є сесія Верховної Ради України нового скликання, що розпочала роботу 15-го травня. На превеликий жаль доводиться констатувати, що Україна вибрала чи не найреакційнішу Верховну Раду з усіх республік Союзу, принаймні, значно реакційнішу, ніж 3-й і 4-й Народних Депутатів Росії. Частково це можна пояснити її недосконалістю в зорного закону, хоча і він давав деякі шанси. Основна ж причина в засиллі бюрократичного партапарату на Україні. Багато чому мусимо завдячувати команді Щербицького, оскільки цей політичний покійник зумів дуже глибоко ешелонувати свої кадри, починаючи від рядового райкому і до ЦК. Ми ще пам'ятаємо, як нещадно позбувався він усіх хоч трохи ліберальствующих комуністів. За його подобою він створив уся партійну структуру. Вона ж в "ліпших традиціях щербицьківщини" провела виборчу кампанію. Там, де це було можливо парткерівництво не допускало реєстрації демократичних кандидатів, не церемонилось під час проведення виборів, шло на прями підтасовки й численні порушення закону. Ще має значення певна замороженість України, особливо східної. На час підготовки до виборів вал демократизації ще тільки нарастив. Якби вони проводились сьогодні, то й результати були б іншими. Але нині ситуація така, що в Раду пройшло відсотків сорок партійних секретарів різних рангів, від райкому до ЦК. Ще є чимала група господарських і аграрних керівників вищого масштабу, які переважно прямо залежні від партапарату і покійні йому. Демократичний блок, натомість має дець із 25% місць, і ще якась кількість до нього іноді прилучається. Цим сказано все. Можна було прогнозувати, що цей парламент буде нежиттєдатний, і перший період роботи це в деякій мірі підтвердив. Але з другого боку Демократичний блок, хоча й перебуває в меншості, виявився надією здіючим і відмобілізованим. Це, очевидно, зв'язано з тим, що ми опинилися перед фактором "подавляючого більшіства", і сама атмосфера нас з'єднала до купи. Навіть партійна преса пише, що комуністам слід би поводитися тієї дисципліни й одностайності, що є у Демократичного блоку. Завдяки цьому нам вдалося здобути кілька переконливих перемог. Одна з найбільших - те, що ми добились повної трансляції виходу сесії по телебаченню й радіо. Таким чином виконується головне завдання нашої меншості в парламенті - пропагандистське: продемонструвати хто є хто, показати справжнє обличчя партократії, яка

профвалася до влади і потім поставити народ перед питанням - а чи потрібен нам такий парламент. Я думаю, що ми це завдання покищо успішно виконуємо. Причому, якщо в перший день відчувалася абсолютна певність у собі того "подавляючого більшіства", вони не церемонячись з нами, провели виключно своїх людей у керівні органи сесії, то потім боротьба за кожен пункт порядку денного, за кожне формулювання, змусили ту більшість побачити нашу справжню силу. І рахуватися з нею. Такою пробою стало питання про порядок черговості виборів голови Верховної

Ради і звіту про ситуацію на Україні. Покійною більшістю вони проштампували першочерговість виборів голови. Але наша меншість тоді просто заблокувала дальшу роботу сесії. Голосування йшло на межі кворуму, а неучасть у роботі близько 30% депутатів створила такий психологічний мікроклімат в залі, що ця ж сама більшість захвилювалася, почала по-суті перепрошуватися і провела повторне голосування, де ми таки добились, що протягом двох днів обговорювалася ситуація до якої довела Україну комунітична партія. Також ми не допустили внесення скомпрометованого прапора УРСР. Причому обговорення з цього приводу, яке йшло на всю Україну було стимулом до того, що погляд на національну символіку на Східній Україні помітно змінився. Бже те, що Житомирська міськрада прийняла рішення про її офіційне визнання, це для нас приємна несподіванка, говорить про те, що це далеко не другорядне питання вирішується на цій Україні.

Очевидно, що під впливом загального демократизаційного процесу і, зокрема, того, що відбувається на сесії Російської Федерації, де демократичні сили значно сильніші, Верховна Рада України змушена буде прийняти ряд прогресивних законів, хоча вони й не будуть носити радикального й цілісного характеру. Очевидно, що буде прийнята така форма Декларації про суверенітет, яка дасть значніші можливості для розширення політичної і економічної свободи України. При розгляді питання про економічну суверенність України, яке має надзвичайне для нас значення, ми надіємось порозумітися із значною частиною тих господарських і аграрних керівників, які займають нині центристську позицію. Можливо, що й хтось із партійців підтримає наші пропозиції, бо всі вже вдосталь відчули колоніальний характер нашої економіки. Але назагал від сесії багато сподіватися не доводиться. Достатньо, що своє основне завдання вона покищо виконує, показуючи цілій Україні справжнє обличчя цього парламенту. І, якщо демократичний процес і зліт національної свідомості буде йти на Україні такими ж швидкими темпами, як зараз, то я не думаю, що український народ буде терпіти таку Верховну Раду цілих п'ять років. Правда у тих парламентаріїв ще є один шанс – переглянути свої позиції. Але я не дуже вірю, що такі, як секретар Луганського обкому партії і ряд його колег коли-небудь зможуть стати на демократичні позиції. Взагалі, відзначаються реакційні делегації Луганської, Одеської, Вінницької областей. Дуже багато партійних функціонерів послала Житомирська область. Мені важко повірити, що навіть під загрозою відкликання вони зможуть відступитися. Зрештою, багато залежить від "підказок" з партійних верхів. Депутати з партпарату зараз дуже активно все роблять по команді. Коли треба закричати, чи зааплодувати когось, як це робили під час виступу Степана Хмари, то здійснюється це з відмашки чиєїсь руки. Коли певні інтелектуальні сили там відчують, що пахне смаленим, і відмахнуть рукою в інший бік, то можливо, шой ці секретарі стануть іншими, хоча віритися важко. Характерний випадок, коли Івашко зробив крок назад, запропонувавши підтримати ідею Демократичного блоку, про першочерговість звіту, а завжди слухняна більшість його пропозицію заболотувала. Або це хитра політична гра, або, що теж не виключено, в парламенті є настільки реакційні сили, що їх не влаштує лінія Івашка. Вони б хотіли "твердої руки". Такою "твердою рукою" дехто вважає другого секретаря партії Гуренка, і, я навіть чув,

що в парламенті серед реакційної більшості є три течії: Івашківці, Гуренківці, масолівці. Стосовно становища Масола, то, якщо було таємне голосування, він ні за що не став би прем'єр-міністром – проти нього крім Демократичного блоку ще й багато господарників. Але голосування буде відкритим і, якщо буде хоч якась партійна вказівка, то в нього є шанси залишитися на своєму посту, як і в Івашка – стати головою Верховної Ради, чому ми будемо активно протидіяти, вважаючи, що поєднання в одних руках керівництва державного й партійного приведе хіба що до нового розгулу партократії й диктатури. Цілком імовірно, що партпарату вдасться провести своєї кандидатури, але у Демократичного блоку є небезпечний для них засіб – неучасть в голосуванні зі створенням недостатності кворуму. Ми будемо виставляти своїх претендентів, але це більше пропагандистський крок. Може властись провести на ключові пости компромісних осіб.

Треба відмітити, що нас дуже підтримує народ. Я одержав сотні телеграм з абсолютною підтримкою. Переважна більшість з Львівщини, але багато є з Донбасу, Вінниччини, Слобожанщини, Київщини... Яскравим свідченням реакції народу на хід сесії є нестихаючий мітинг біля будинку Верховної Ради, основне спрямування лозунгів і плакатів на якому антикомуністичне, звимогами, щоб партія відійшла від влади, а Івашко не став головою Верховної Ради. Це теж свідчення народної підтримки.

Дуже відчутна різниця між сесіями Львівської обласної і Верховної Рад. Я навіть одержую такі телеграми: "Коли під час сесії львівської ми раділи, то зараз ми плачемо". Можливо плакати й не варта, але нам дійсно буває нелегко витримувати той шалений натиск партократії, які навіть не бояться продемонструвати свою реакційність перед виборцями. Колишня самовпевненість явно ще не пройшла.

На фоні жорсткої боротьби в Києві, ситуація на Львівщині більше скидається на стан спокійного напруження сил новообраною демократичною владою. Але не зважаючи на відсутність значної частини керівництва області, через зайнятість їх на сесії в Києві, Львівщина живе досить активним життям. Працюють виконавчий комітет і штатні працівники обласної Ради, розв'язуються практичні завдання, вирішуються проблемні питання, готуються програмні нацери, які будуть винесені і на продовження сесії обласної Ради, і на майбутнє. Тож праця триває скрізь і там, де ми при владі, і там, де в опозиції.

27.Травня 1990р.

СТЕПАН ХМАРА

НА ВУЛКАНІ

Хрусті над вишнями вже не гудуть, все менше лунають жаб'ячі хори в Україні.

Непритомніють на уроках поліські діти. Ті діти, на яких чатує радіоактивна смерть. Облисілі дітлахи Буковини в муках головних болів втрачають охоту до життя.

З року в рік щораз більше, особливо в Придніпров'ї, народжуються людиноподібні істоти, які ніколи не стануть ГОМО САПІЄНС.

По всій Україні швидко збільшуються цвинтарі, скорочується вік людей.

Український народ майже перестав співати.

Чому так сталося? Хто винен?

Бичерпну відповідь на ці запитання дав народ, вишовши на стотисячну демонстрацію в Києві.

"Ганьба КПУ", "КПУ – до суду", "Хай живе КПРС на Чорнобильській АЕС", "Ганьба Леніну", "Ленін – злочинець" – виривалося з грудей десятків тисяч скандування, як грізна пересторога виродкам-яничарам, що перетворили Україну у руїну, а її народ довели до відчаю. Народ добре знає, хто це зробив. Знає він, хто їх наплотив. Знає їх діявольського батька-Леніна, засновника найбільшої і наймерзеннішої в світі державно-політичної мафії. Не дивно, що в сторону ідола, який символізує страшну чуму 20 століття – комуністичну дик-

татуру – полетіли пошматовані брошури і томи сатанинського письма. Ні, це не хуліганство, бо не книжки нищили – то очищалися від скверни, від отрути, що роз'їдала душі мільйонів.

Так, товариші комуністи, ваш ідол впав і вже ніяка сила його не підніме.

Марно потрачені мільярди карбованців, відняті у народу, теж ніхто йому не поверне. Хіба що можна зменшити дефіцит паперу, переробивши тисячі тонн макулатурної лєнініани. Дещо можна допомогти жебрацькому комунальному господарству бронзовими кранами, виготовленими з пам'ятників творців кухарських парламентів та маніакального комуністичного щасливого майбутнього всього людства, творців цілком реальних механізмів людожерства – концтаборів з чекістськими операторами.

Народ сьогодні каже: годі! Більше так не буде! Грізною пересторогою для державно-партійної мафії стали мітинги і демонстрації 22 і 26 квітня по всій Україні і особливо в Києві. Народ перестав плакати. Він перетворюється у вулкан, який пробуджується. Він знає, чого хоче, де пор'ятунок. НЕ-ЗА-ЛЕЖ-НІСТЬ, НЕ-ЗА-ЛЕЖ-НІСТЬ, як громовий лунало над Хрещатиком, підкріплене гаслом: ЗА СОВОРНУ НЕЗАЛЕЖНУ УКРАЇНСЬКУ ДЕРЖАВУ.

А яку ж науку винесли з останніх подій у світі і в Україні ті, що в гадючому кублі сидять - ЦК КПУ? Замість здорового глузду знову чуємо гадюче шипіння погроз на адресу демократичних організацій, цілих регіонів республіки, де бурхливо відбуваються демократичні процеси, проти справжніх народних депутатів. А шеф колоніальної московської адміністрації в Україні В.Івашко зухвало розписується за 52 мільйони мешканців: нібито не в їх інтересах вийти з СРСР. Краще, на його думку, чи, радше, на думку його господарів, залишатися в нестерпному колоніальному ярмі і швидко наблизитися до остаточної загибелі. І лукава блудниця Валентина, за якою давно тюремна камера тужить, лізе на трибуну, щоб провокувати народний гнів.

Моторошно і страшно стає за тих рептилій, що нізащо не хочуть підняти голову від корит і роз-

глянутися навколо. Невже ще й досі не втімили, що розгніваний народний ураган і сліду не залишить від них, якщо не схаменуться. І ніхто вже їм не допоможе.

Мерщій ставайте на коліна перед народом і просіть, просіть прощення. Поверніть народові награбоване в нього та йдіть на всі чотири вітри по-людськи заробляти кусок хліба. І ще одна порада партійним монстрам: перед тим, як відригнути чергову плюгаву заяву, перегляньте фільм про останні дні румунського каудільо. Може хоч це протверезить вас, недовірків?!

Пам'ятайте, нелюди: вже скоро граде суд народу!

І воздасться вам те, що заслужили!!!

02.05.1990 р.

ГАННА СТЕЦІВ

КОМУНІЗМ ВБИРАЄ ПАРАНДЖУ

Розпадається останній атрибут "комуністичної свідомості мас" - образ вождя світового пролетаріату Володимира Леніна. На Україні мало хто вірив будь-коли у "світлий образ", але синдром страху був настільки сильним, що Леніна волілося обминати навіть критикуючи радянську соціалістичну систему в часи перебудови. Ленін - це вважалося святом. І навіть люди, захищені іменем, авторитетом, такі як, скажімо, Олесь Гончар, не проминали у своїх промовах "віддати належне" вождеві. Звісно, усі розуміли, що це задля годиться. Але нині оновлення в Україні набуває такої величезної життєдайної сили, що отой синдром страху зникає і натовість... Хто б коли сказав, що приміром, інструктор обкому партії буде соромитися привселюдно захистити честь свого вождя? А нині так воно є. Не знаю, чим це пояснити: чи то справжнім прозорінням деяких партапаратників, чи тим, що, відчувши втрату влади, партапаратник не дуже-то переймається долею своїх ідеалів. Пригадується, як на один із львівських мітингів партійці пригнали своїх людей з червоними прапорами. Платні прапороносці потримали червоні стяги, а потім тихесенько поклали їх збоку в траву. Ми ще тоді подивувалися: адже поряд стояли працівники обкому партії, КГБ, міліції, - ніхто з них не підняв своїх знамен. Та так прапори і залишилися лежати на узбіччі. У той час, як над головами людей тріпотіли блакитно-жовті знамена.

Дуже показові з цього приводу недавні львівські події. Того дня, коли партократи святкували в оперному театрі Ленінові уродини, трудящий люд відзначав цей день по-своєму - сплели Ленінові вінок з колючого дроту, провели аукціон комуністичної атрибутики і портретів "вождя". І ніхто з вірогідних так і не ризикнув заступитися за свої ідеали. Такий сміливець знайшовся аж наступного дня, правда, вже за надійними стінами обкому партії - тут новопризначений перший секретар В.Секретарюк у черговий раз метав громи на адресу непокірних львів'ян. Але дісталось, очевидно, і обкомівському апарату, оскільки, недовго вичікуючи, один з інструкторів Львівського обкому партії, вигдавши прізвисько Ярослава Михайленка і сховавшись за нього, пише листа на львівське телебачення від імені придуманого робітника, який "щиро обурюється тим, що екстремісти так не шанують вождя, котрого весь трудящий люд дуже любить". Не будемо передавати усього тексту "зворушливого листа" неіснуючого робітника Михайленка. Скажемо тільки, що з обкому партії цей лист було передано на Львівське телебачення і запропоновано зачитати в програмі, що називається "З Високого Замку". Але на Львівському телебаченні не знайшлося журналіста, який би погодився заплямувати своє ім'я такою фальшивкою. Довелось вдатися до прийому, який у передачі "З Високого Замку" ніколи не застосовувався: запросити диктора, аби зачитав лист лжемихайленка. Отакі невеселі справи з комуністичними ідеалами. Пригадуємо, в роки застою метод схвальних чи осудливих відгуків трудящих організовувався іншим способом: дзвонили з обкому; жур-

наліста викликав редактор; журналіст писав "лист трудячого"; потім дзвонив черговому трудячому, повідомляючи про публікацію нібито його листа, - і спробувати довести, що це - фальшивка. Трудячий не зізнається, що не писав /синдром страху/, журналіст не зізнається, що писав /викинув з праці/. І так практикувалося роками. Тепер же "чергових" трудящих стало так мало, що у Львові їх вдень зі свічкою не знайдеш. Отож і доводиться обкомівським апаратникам брати на себе таку ганебну роль, яку колись прекрасно виконували слухняні підручні партії - радянські журналісти. Словом, не позадриш комуністам, яким, аби захистити свої ідеали, треба ховатися під паранджею вигаданих імен.

А як же ставляться до комуністичної атрибутики самі трудящі люди? Аби не бути голослівними, наведемо такий приклад. Якось нам довелося побувати на зборах трудового колективу Львівської залізниці. Робітників зібрав партійний секретар, аби вшанувати ветерана праці машиніста Володимира Скоропада. Цей чесний чоловік пропрацював на Львівській залізниці сорок років. У жакливіх умовах, на паротягах, у бруді, за мізерну платню. І ось у день сорокарічного ювілею його праці партійний секретар вирішив нагородити робітника. Він вийшов на сцену, зачитав привітання і оголосив, що нагороджує робітника медаллю "Ветеран праці". І ось встає робітник Володимир Скоропад і каже: "Я пропрацював на залізниці сорок років. Усі ці роки живу в підвалі, сплю на розкладачці. Ви ж живете в шикарних квартирах, їздите на автох. То візьміть собі ще й ту бляшку, що ви її медаллю називаєте і папірець з портретом Леніна. А мені вашого Леніна не треба". Усі робітники зааплодували у відповідь на ті слова товариша. На тому урочистість закінчилась.

Ось як ставиться до комуністичних атрибутів трудящий люд.

Б.Мамайсур

?

Як часто, як часто, якби хто знав,
Твориться явно й тайно:
Плазує колишній окличний знак,
Зігнутий в знак питання!

І вже "ура!" звучить як: "ура?",
"Ганьба!" - як: "Ганьба?/чи слава/?",
А "геть!!!" - як: "геть?/хіба вже пора/?"
А все немовби так само...

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА - ШЛЯХ ДО СОБОРНОСТІ

"НЕ ЗНИЩИВ ВОРОГ УКРАЇНЦІВ ЗА КАРПАТАМИ
ПРОДОВЖ ТИСЯЧІ РОКІВ, НЕ ЗНИЩИТЬ ЇХ І ТЕПЕРІШНІМ
СВОЇМ НАЇЗДОМ. А ПРИЙДЕ СКОРО ЧАС, КОЛИ ВСІ УКРА-
ЇНЦІ, ВІД ПОПРАДУ Й ТИСИ ПО ДОН І КУБАНЬ, ЗАЖИ-
ВУТЬ ВІЛЬНО В СУВЕРЕННІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ДЕРЖАВІ!"

Мих. Брячайка.

Українська Національна Революція першої половини двадцятого сторіччя не поминула й "пораненого брата". Вона стихійно сколихнула не тільки Києвом і Львовом, вона сколихнула й Хустом. Віками відокремлені від себе вітки єдиного українського народу зберегли однакову душу.

Розвиток культурних і національно-політичних подій на Закарпатті від першої світової війни не йшов якимсь ізольованим шляхом. Ці події були тільки окремим звеном єдиного ланцюга Української Національної Революції, основним двигуном якої, була Українська Військова Організація, а згодом Організація Українських Націоналістів. Зокрема це стосується національно-державного будівництва Карпатської України в 1938-39 рр.

Українське Закарпаття, в порівнянні дуже короткого часу, при активній співучасті українських визвольних сил із інших частин Соборної України, віднайшло себе між двома світовими війнами й уже в 1938 р. гордо заявляло чеським Ольбрахам: "Я не є "землею без імені", я - Карпатська Україна!", а своєму великому пробудникові з першої половини 19 сторіччя, Олександрові Духновичу, з радістю звітувало: "Підкарпатські русини не тільки оставили глибокий сон, але й стали передовими борцями за волю України!"

За нещільних 20 років, від 1919 до 1938 р під впливом ідей українського націоналізму, колишній невідомий угро-русин переродився в твердого, мов криця, борця за Самостійну Соборну УКРАЇНСЬКУ Державу.

Клич волі нісся на хвилях етеру із княжих городів Ужгороду і Мукачева з грудей тисячних народніх мас, які виявляли 30 жовтня 1938 р. свою радість з приводу здійснення їхніх довголітніх мрій: на Закарпатті українська влада, закарпатська провінція Соборної України вільна! У відгомін відповідей город Льва могутніми маніфестаціями й домаганням і для Західних Земель України переведення в життя принципу національного самовизначення, а правдиві "мати городів руських", Київ, і вся підсовєтська Україна відповіла посиленням революційно-підпільної діяльності. Та й реакція окупантів була жорстока! Тисячні арешти на ЗУЗ, фізичне нищення українців ЗУЗ і їхніх інституцій та майна польською поліцією та польським шумовинням, яке дістало повну свободу знущатись над усім українським. Большевицька реакція в Києві та по всій Україні провела масові арешти, заарештовано 63-х вищих старшин червоної армії, на чолі з генералами Тасінським, Михайловим, Тасянком, які підготовляли ґрунт до повстання проти совєтів з метою створити самостійну українську державу.

Заклик Голови ПУН-у, полк. Андрія Мельника, в якому закликалось "усіх українців стати суцільною лавою на службу Нації й зокрема бути готовими під сучасну пору кинути максимум національної енергії для скріплення сил у боротьбі за Українську Карпатську Державу." Організовані українські націоналісти в світі стали в авангарді, а народні маси стихійно пішли за ними до розбудови молодої держави. На Закарпатті стали наплівати державні будівничі з усіх частин Соборної України, стали наплівати фахівці різних ділянок державного життя, а зокрема військові. Всі вони віддали своє звання до диспозиції уряду о.Августина Волошина й жертвенно виконували його доручення.

Українська еміграція в США, Канаді, Франції, Англії, Чехії і тд. виступила не тільки в обороні Закарпаття перед мадярсько-польськими зазіханнями на міжнародному форумі, але й стала організовувати матеріальну допомогу населенню Карпатської України, а зокрема "Карпатської Січі". Моральна підтримка у значній мірі спричинилася до того, що не віддано цілого Закарпаття на поталу

мадярам вже під час Віденського арбітражу. Не вдалося, правда, українській делегації, на чолі з о. А.Волошином, урятувати тоді Ужгороду, Мукачеві й Берегова з околицями, але основний масив території таки залишився вільним, під правлінням українського уряду.

Прем'єр о.А.Волошин закликав населення "закапати рукави" й посилити зусилля в розбудові власної держави, щоб розбити ворожі сподівання, немов би Закарпаття без втрачених міст не вдержиться і "проситиме" здуки з Мадярщиною. З евакуацією цих міст і сіл пішли й перші політичні емігранти. Українці, зокрема, молодь, масово виїздили на терен вільної Карпатської України. Але не тільки українці! Виїздили масово й жиди, які хоронилися від німецько-мадярського антисемітизму, в Мукачеві залишилися були цілі вулиці пусткою, бо населення виїхало в Карпатську Україну.

В Хусті й у всьому Закарпатті приступлено до гарячкової праці державного будівництва. Наладнано адміністрацію, зорганізовано комунікацію, переорганізовано шкільництво, наладнано забезпечення населення хлібом, одягом, працею. негайно приступлено до організації власної збройної сили та акції дальшого національно-політичного, релігійного й культурного виховання мас. Для релігійної опіки українців греко-католиків Ватикан вислав уже в середині листопада Владика д-ра Діонісія Нярдія, відомого українського патріота а православної українці зорганізували свою Православну Автокефальну Церкву Карпатської України, на чолі з митрополитом Йосифом.

Вже в перших днях урядування в Хусті переорганізовано УНОборону під новою назвою Організації Національної Оборони "Карпатська Січ", з начальником командою у складі: Дмитро Климпущ, - командант, Іван Роман - заступник команданта, Іван Рогач - генеральний писар і д-р Степан Росоха - старшина для зв'язку з урядом і референт преси і інформації та ідеологічного й політичного виховання. Військовий штаб ОНОКО спочатку очолював полк.Аркас, а по його смерті коротко полк.Стефанів, а вже до кінця героїчного існування ОНОКО очолював видатний член ОУН з Буковини полк.Михайло Гузар-колодзінський. Із штабом ОНОКО постійно співпрацювали, в тій чи іншій мірі, члени ПУН й видатні члени ОУН, як ген.В.Курманович, д-р Олег Кандиба-Ольжич, Анатолій Демо-Довгопільський, Зенон Косак-Тарнавський, Микола Чирський, проф.Михайло Михалевич, Олег Лашенко, Оршан-Чермеринський, Роман Шухевич та інші.

Не всі вони працювали в чисто військовій ділянці. В той час, зокрема на початках, справа ідеологічного та політичного виховання карпатських січовиків і широких народніх мас Закарпаття була однозначна із військовою підготовкою бож на ділі це була духовна мобілізація до грядучих днів. "Летюча Естрада" Карпатської Січі, під кермом Миколи Чирського, ставила виховні скечі на сценах навіть найглухіших сіл і вона колосально прислужилася до величезного успіху виборів до Союму Карпатської України, як і до духовної готовності населення боронити свою Батьківщину в грізні беззвезні дні. В мистецькій майстерні ОНОКО виготовлялися плякати, транспаренти, прапори і т. п. Все це оформлювалося в національному дусі.

Українська преса виконала своє важливе в Карпатській Україні блискуче. Крім органу Українського Національного Об'єднання "Нова Свобода" видавано популярно реговану для селянства "Карпатську Україну", а Карпатська Січ видавала "Наступ" з популярним додатком "Народня воля", обидві під редакцією д-ра Олега Кандиби-Ольжича. Відомий український патріот, о.Севастиан Сабол, найпопулярніший тогочасний поет Закарпаття /псевдо - Зореслав/ видавав релігійний місячник "Бла-

говісник", а в Рахові видавано тижневик "Нація". Всі ці видання були носіями українського націоналізму, а дописували до них найвидатніші тогочасні митці пера. Січова книгарня дбала не тільки про поширення цієї преси, але й виховних книжок. Карпатські січовики з відділу комунікації, що обслуговували пасажирські автобуси країни, завозили націоналістичну літературу назіть до колись найглухіших сіл, яких життєвий стандарт за української влади всесторонньо піднесено.

Уряд Карпатської України було встановлено революційним шляхом. Згідно з розумінням українськими націоналістами відбудови й закріплення суверенності української держави, уряд о.А.Волошина, після впливу короткого перехідного часу, що його необхідно було для налагодження нормальних відносин, рішив зложити свій тимчасовий мандат у руки населення, тому вже напочатку місяця січня 1939 р. розписано вибори до Першого Союму Карпатської України. Представники різних політичних партій, що в міжчасі самоликвідувалися, об'єдналися в Українському національному Об'єднанні й разом з національними меншинами чехів, румунів, німців виступили об'єднаним фронтом до виборів. Мадярська національна меншина не виставляла кандидатів, бо й карпатські українці на забраних мадярами територіях не одержали ніяких прав.

День виборів, 12 лютого 1939 р., перетворився у всенародне свято і Карпатська Україна, вперше у своїй історії, як також одинока з усіх частин розчленованої, а все ж таки Соборної України, дійсно вільно, під охороною українського уряду, проводила загальні рівні, безпосередні й таємні вибори, на законних виборчих основах ЧСР, з участю всього населення від 21-го року життя. У виборах взяли участь 92,4 % усіх управнених до голосування громадян Карпатської України за листу УНО, на чолі з о.А.Волошином, що означало повну перемогу над ворогами української державності, які змогли зібрати заледве 19645 голосів. Саме в день виборів мадяри готували збройний напад на нашу державу, на сторожі якої стала "Карпатська Січ". Напередодні виборів "Карпатська Січ" не тільки стояла у авангарді величавих маніфестацій у майже всіх містах і селах із "славними ватрами" свободи на шпильях Карпатських гір, але й зі зброєю в руках на кордонах вільної Батьківщини. Перешкодити виявові справжньої народної волі мали не тільки мадярські й польські терористи, з якими Карпатська Січ постійно давала собі раду в боях при кордонах, але мали виступити регулярні мадярські частини, чому перешкодила тільки дипломатична акція українських націоналістів на міжнародному полі.

Після першої перевірки січових кадрів країни в жовтні 1938 р. та величавого святкування в Хусті 20-ї річниці проголошення Соборності України, підготовано могутній Другий Січовий Збір, що відбувся у Хусті 19 лютого 1939 р. Постанови Другого Збору ОНОКС починалися першою точкою:

"Спираючись на традиції 2-го Збору наговецької молоді в Мукачеві в липні 1934 р. та першого Збору Січей 1938 р. в жовтні, Карпатська Січ твердо стоїть на ґрунті ідеології, програми й організаційних принципів Українського Націоналістичного Руху",

а кінчалася 24-ю точкою, яка говорить:

"Служба Карпатської Січі це служба ідеалу, за який гинули й гинуть найкращі сини Української Нації. Це найбільш почесна служба, якою Карпатський Українець зможе в нинішніх часах окупити свою приналежність до Української Нації та підтвердити, що він є гідний жити й користати з духовних і матеріальних благ Українського Народу від Дунайця і Тиси по Кавказ і Каспійське море".

І дійсно, карпатським українцям не довелося довго ждати на нагоду "окупити свою приналежність до української нації" і стати на службу "ідеалу за який гинули й гинуть кращі сини української нації". Карпатські січовики стали в ряді найкращих синів України, виступивши в нерівній бій спочатку проти чеських військ ген.Прхали, а потім проти по зуби озброєних 6-х дивізій мадярських, які розпочали наступ із благословення Гітлера і за активною підтримкою італійських та польських збройних сил. Карпатські січовики, проголосивши суверенність Карпато-Української Республіки, устами вибраних народом послів до Союму, 15 березня 1939 р., не завагалися стати на прої проти найбільшої тогочасної військової сили, сили Німеччини й Італії, у хвості яких пленталися за ціну Карпатської України Мадярщина й Польща, поки остання сама не впала черговою жертвою сама.

Президент о.А.Волошин діє по політичній лінії с у в е р е н н о, а Карпатська Січ, устами свого шефа військового штабу полк. Михайла Гузара-Колодзінського, заявляє, що українські націоналісти не знають капітуляції, коли Будапешт і Берлін її зажадали. Українська Пресою Служба в Берліні, з дорученням політичного проводу в Карпатській Україні, 14 березня 1939 р. передала через свого представника ноту в німецькому міністерстві закордонних справ, у якій говорилося, що "Українці будуть боронитися проти кожного нападу, навіть проти об'єднаного нападу мадярських і польських збройних сил". І це не були голі фрази! Карпатська Січ обороняла свою державу аж до загибелі. Там полягли на полі слави: полк. Гузар-Колодзінський, Зенон Косак-Тарнавський, Блестів, Панас Медолич, севлюшські семінаристи і їм же їм'я легіон.

Біля п'ятьох тисяч карпато-українських воїнів впало на полі слави, в бій з наступаючими мадярськими дивізіями. Тисячі опинилися в концетраційних таборах Кривої, Варья-Лапша, Хусті, Перечині та й інших місцевостях поневоленої Карпатської України. Інші тисячі карпатських січовиків пішли в підпілля, а десятки тисяч пішли на еміграцію, де також "ворогам помсту присягли".

ПІДГОТУВАВ РОМАН КОЗІН

ЮРІЙ ФЕРЕНЧУК

СТРАЙК І РОЗПРАВА В ОЗЕРЛАГУ

В таборі діяла невелика група особливо довірених друзів знайомих ще з партизанки. Підпільники ліквідували провокаторів, сексотів, не давали блатним надмірно верховодити, на робочих об'єктах таємно робили ножі, іншу зброю. Ця підпільна група багато що знала, навіть, що робиться на Батьківщині й у інших таборах. Я не входив у цю організацію, але користувався довірою, часом діставав завдання, чим дуже гордився. Старший порадиць цієї групи був львів'янин Сорока Михайло Михайлович, людина високого патріотизму й свідомості, з високою освітою. Значно пізніше помер він від раку в мордовських таборах.

Я відбував каторгу в третьому табірному пункті, що для 25-літників, а по сусідству за стіною в другому з вишки був застрелений один ув'язнений. Це було горе для всіх нас, але й викликало великий гнів до берівців. Скільки їх отак само вже було

застрелено в попередні роки... Та терпінню завжди приходить кінець. Звістка про розстріл швидко розійшлася по всьому табору, серед шести тисяч поневолених. За воїного друга хотілося мстити! Але чим, голими кулаками? Ні, вирішили страйкувати, вимагати комісії. З боку адміністрації пішли обіцянки, але це був обман. Коло двох тижнів виходили на працю, а адміністрація в цей час всякими хитрощами старалась втихомирити ув'язнених. Тим часом нарасталася стихійна злість. Кожний задавав собі запитання: коли буде кінець сваволі? Обстановка привела до того, що другий лагпункт застрайкував, не вийшов на роботу. Крик, шум, погрози з боку чекістів. Все розпикалось, як залізо в горні. В залізі серця немає, серце б'ється у живій людині. Одного дня дугогуби постаралися погасити той бунтівний вогонь, зупинили п'ядесят молодих сердець. Іх перестріляли серед білого дня в зоні, а потім затягнули в

"заплетку", щоб замести сліди.

Кілька днів не виходили на роботу. Врешті прийшла комісія з цивільних, прийшла не для того, щоб розібратися, а щоб приховати сліди злочину й за-покоїти в'язнів. Повиймали кулі зі стін бараків, наговорили в'язням багато ласкавих слів і, врешті, вмовили вийти на роботу. Їм повірили, працювали, але кожен був у задумі, тужив за друзями, що з ними ділився останнім куском хліба. Близько тижня ходили на працю, а відповіді від комісії так і не дочекалися. Назрівав другий страйк, великий і тяжкий.

Всі розуміли, що страйк може до чогось привести лише, коли всім об'єднатися. У десятиріччя теж горіла ненависть до катів, горіла, але не спалахувала. Зате у нас двадцятилітників-катеран ршучості було вдосталь. Розділяла нас з ними камінна стіна, ще й оточена з обох боків "заплеткою". В день перед з'єднанням все робилось наче по чийсь невидимій силі. Нікому не сиділося на місці, ходили з бараків в барак, обмінювалися з сусідньою зоною записками, що їх перекидували, прив'язавши до камінців.

Настала ніч. Тільки стійкові на вишках стежили за кожним нашим рухом. З другого боку стіни зазвучали вигуки, що там вже готові. Всі кинулися до муру, але хіба ж наблизився. З вишки спершу зазвучали вистріли, а потім і кулеметні черги вздовж "заплетки". Кулеметом уже цілять офіцер. Щоб зупинити кулі в хід пішло все, що було під руками. Метрів сто від вишки виросла висока барикада, під прикриттям якої почали готувати підкоп. Довбали глину і фундаменти чим могли. Тим часом з другого боку пробили отвір в мурі. Між нами опинився якийсь офіцер постачальник. Прикриваючись ним прориваємось в заплетку. Я ще зкимсь опиняюся в проломі стіни серед свисту куль. Зате, як тільки підкоп був готовий, всі ринулися в сусідню зону. Вартовий вже більше не зважувався стріляти. Залишився штурм господарчого двору. Знову попався єврей капітан, прикрившись ним проникаємо в госпдвір, а потім відшукано. Незагаймо виставили варту й стали робити плани на завтра. Ще потрібно було пробитися до жіночої зони, яка відгороджена стіною заввишки п'ять метрів і метр завширшки, з натягнутим поверху колючим дротом. На кінцях стіни — вежі й прожектори. За нею матері, сестри, побратимки.

Десь відшукали залізну рейку, і, як тільки стемніло, кинулися нею бити стіну. Щільно трималися, рука до руки, не було жодного вільного міліметра. Довжина рейки рятувала від зайвих жертв, бо передній її кінець на довжину "заплетки" був вільний, об нього билися кулі. Кожна горів бажанням взяти участь у цій операції. Куски каменю відлітали, вибоїна зростала. Хто на передовій, тому нічого не страшно. Для інших тривожне вицікування.

От і останній камінь випав, появилось світло, видно голови. Далі пішла взаємна робота. Уже був ранок. Стрільба затихла. Воїтин латин Роземберг, що лежить один литовець, геолог, в окулярах. Чути десь жіночий крик. Але люди пробивають ширший отвір, і починається дивовижна хвиля, якої ще може й не знати людство — радість в середині гора, радість обмотана колючим дротом. Текли сльози радості, обіймали: брат сестру, батько дочку, мати сина. Поєдналися всі шість тисяч зеків усіх націй: українці, росіяни, литовці, латиші, естонці, грузини, білоруси, курди, казахи, німці, узбеки, монголи, чечени... Були тут неписьменні й високоосвітчені, інженери, письменники, офіцери, художники, артисти, багато інших. Траплялися такі, що боролися за радянську владу, як генерал Крюков, провокували від Сталінграда до Берліна, були в югославських партизанах. Інші — боролися проти цієї влади, був навіть казах учасник УПА. Зустрічалися цілком випадкові, арештовані помилково. Всі з'єдналися в єдине ціле.

В таборі це була своя тюрма, а в ній ще одна — камери смертників. До тюрмної зони зразу не бралися, лише за якийсь час після з'єднання з живоною. Зате після цього всі перегородки були зруйновані.

Минуло два, чи три дні. Уже знайшлися рідні й друзі. Працюють пекарня й пральня, дівчата взялися за порядки. Всюди йдуть веселі розмови, спомини, роздуми, як бути далі. Наглядачі з зони повтікали, але на вишках довкола все по старому. Че-

рез "заплетку" йдуть переговори, але вони нічого не дають, на роботи виходити ми відмовляємось. На зборах вирішили продовжувати страйк до кінця. Перше питання — це безпека. Всі дружно взялися до розбирання перегородок, споруджують свою кругову внутрішню стіну. Скрізь круглодобово ходить варта — з одного боку наша, з іншого чекістська. Терміново обрали оргкомітет, який став керувати всіма діями, стежити за порядком і дисципліною. Головою оргкомітету став ветеран трьох воєн полковник Кузнецов, заступники: росіянин Глеб та лів'янин Михайло Сорока. Всього десь із шість чоловік. На ідальні виставили чорний прапор, який було видно здалека і майорів подня. Інколи виставляли білий, обведений чорними смугами з червоним хрестом посередині. Коли було закінчено будівництво, взялися готувати хоч якусь зброю. Наклади біля барикад купи битої цегли, розібрали всі грати й заточили їх на штирі, ножів удалося зробити дуже мало. З сірників, з сірки робили гранати й міни, бо були тут спеціалісти до всього придатні.

Так виникла малесенька багатонаціональна державка зі своїми законами, порядком, дисципліною й кордонами. Проіснувала вона від 11 травня до 24 червня 1954 року. Ззовні підтримку стерегли аж три лінії вишколених солдат. Дві лінії червонопагонників, а третя — полк чорнопагонників з Хабаровська. В третій лінії стояли гармати. Зі сторони чекістів кругом були виставлені гучномовці, які ревели на повну міць. Через них закликали здатися і вийти на роботу. Окрім того, щоб пограти нам на нервах, цілий день і всю ніч крутили одну й ту ж пісню. Припинилося будівництво цілого міста Джезказгана. В зону перестали подавати електрику, але воду не перекрили. Для контрагитації ми змайстрували маленьку турбину, що живила наш гучномовець, через який ми також зверталися й до солдат, закликаючи, щоб не стріляли в нас, бо ми хочемо справедливості. Розробляли свій передатчик, щоб сповістити людям про себе, але не встигли завершити. Зверталися ми й до цивільного населення, щоб передали про нас у Москву й попросили прислати чесну комісію. Передавали ці звернення своїм гучномовцем, листівками, що розсіювалися з повітряного змія, запустили два надувні кулі з великими написами, але чекісти їх прострелили.

Кілька разів збирали збори, на яких вирішили продовжувати страйк і висунули вимоги з 22 пунктів: переглянути справи, покарати винних у воєнствах, звільнити родичів з заслання і інше. Спершу переговори велися з місцевим начальством, пізніше — з республіканським. Між обома "заплетками" був поставлений стіл, з одного боку сиділи генерали, прокурори, цивільні, напроти — представники в'язнів. За першими охорона з автоматами, за другими — з загостреними прутами й ножами. Щось у всьому цьому було надзвичайне і смішне: одні черевати й з лампасами, інші худі, в обдертому лахмітті. Переговори йшли досить довго й спокійно, передавалися з рук у руки документи, йшла суперечка, докази, вимоги, але результатів ніяких не було, бо сторона генералів відмовилася виконувати те на чому ми настоювали. На зборах знову вирішено продовжувати страйк, але додано нову вимогу, щоб приїхали з Москви представники, тим більше, що в таборі були й такі, що особисто знали представників ЦК КПРС. Під кінець почали вичерпуватися запаси харчів, появилися перебіжчики, таборна держава жила своїм тривожним життям... Наближався кінець червня...

Ранок 4-5 година 24 червня 1954 року. Частина на варті, інші сплять міцним сном. Нікому і не снилося, що ця ніч буде для нього останньою, що прийде своє гарячю кров'ю омита чужу казахську землю...

Душогуби все спланували наперед. Операція була детально розроблена. Беріівці повідомили Москву, що ніби ми збираємось напасти на місто. Пізніше стало відомо, що Москва приказала прийняти всі міри для придушення страйку-повстання. Приказ було виконано з жорстокістю, якої не бачив світ.

Воївці ще напередодні пробили отвори в мурованій стіні, яка оточувала табір. Під гуркіт трактора вночі підігнали шість танків Т-34. Спостереження за табором і підготовку операції велися з п'ятиповерхового будинку адміністрації. Ми добре розуміли, що табір оточений військами, і добра нам чекати не доводиться, але про плани беріівців не догадувалися.

- Тривога! Вартіві зробили шум, негайно розбудили більшість в'язнів, ті кинулися до барикад. Під муром було стягнуто велику кількість червонопагонників, але вартіві не змогли їх вчасно побачити через прожектори, які світили прямо в очі. Проти беззбройних людей застосували бойову тактику маршала Жукова. Чекісти кинулися вперед і стали колоти в'язнів штиками, але за хвилину мусіли відступити, бо тисячі вклинилися в їхні ряди. Пішов рукопашний бій. Беззбройні проти штиків в рукопашну? Спершу солдати стріляли, потім почалося криваве місиво. Першими покололи вартівих, зате задні пустили в хід ножі /їх було мало/, каміння, пруття, кулаки. Ішли на смерть, зате й серед чекістів були поранені й, очевидно, воїти.

Не знаю, як трапилося, що я опинився біля барикади при купі каміння з залізним штирем у руках. По другий бік виявився чекіст. Ішло - хто кого. Я вбивав камінням, а чекіст штиком, можливо, що він і стріляв, але я не помічав. Чи попадав я камнем, теж не пам'ятаю, зате руки працювали, як кулемет. Та й не тільки мої - підбарикадом нас було багато. Ішов нерівний бій. Раптом біля мене проколений штиками падає білорус. Ми двоє: я і ще один українець Кубієвич за одіж тягнемо його з передової, а на наше місце стають інші. В баракі без числа поранених, кров бризкає на нас. Пробую перев'язати розірвану сорочку, але надарма. Ще тільки раз відкрив очі мій білоруський друг.

Рукопашний бій довго не тривав. Перемога, не дивлячись на жертви була на стороні зеків. Побачивши таке становище, генерал Вавілов приказав іти на штурм танкам. Приховані до цього часу танки увірвалися на територію табору й розпочали своє криваве місиво. Літали вздовж і поперек, душили беззбройних людей. Дехто з хлопців зумів вибратися на танк, били кулаками по броні, та нічого вдіяти не змогли. На додачу до всього з танків ще й стріляли сліпими снарядами. Хтось з жalem згадував про бензин, яким так і не здогадалися завестися. Та й без бензину один танк горів, бо ж серед зеків були танкісти, піхотинці, моряки.

На заваді танкам не були й бараки. Найбільш активні дії проводилися в районі 2-го табірної пункту. Ісаку Дмитру з Жадових гусеницею відтягну ногу, тут же в калюжі своєї крові він помер. Німці Зусанні обидві ноги відтінуло. Доки же не стекла зовсім кров'ю, кричав: "Кати!" Іі крик все втихав, але з останніх сил ще кидала в танк камін-

ням. За якусь хвилину затихла назавжди, закрила молоді дівочі очі. Коли роздмухували череп, бризнув мозок на гусениці; танкісти не жаліли ні старих, ні молодих, ні жінок, ні чоловіків. Стогін і крики сотень людей не могли заглушити навіть танки. Чекісти ж збоку стріляли по людях з ракетниць, багато залишилось без очей. Вся зона була покрита розшматованим людським м'ясом і кров'ю. Та кров стікала в калюжі, утворювала плесо /скільки тих плес було!/. Десять із шістьох зеків було розтерто гусеницями радянських танків. А скільки пізніше в муках померли від ран.

Мене ще раніше, як і багатьох зуміли відсікти від гурту, тож до кінця тих жахів не бачив, але й цього на все життя стане. Всіх, хто залишився живим, відвели за межі табору, а на місці побоїща стали замінити сліди злочину. Мертвих забрали, кров засипали. Всіх підозрілих загнали у вагони і повезли в Магадан. Серед них був і я, але через хворобу мене залишили в Порт-Ваніно, звідки переправили в Іркутську область. У 1958 році після моєї скарги зняли 15 років і звільнили.

«А ДЕ Ж ХРИСТИЯНСЬКА ЛЮБОВ?» - ЗАПИТУЄ ДЕРЖАВНА РОСІЙСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА

Таке питання християнської любові ставить державна Російська Православна Церква, а точніше її ієрархія та священники до Української Греко-Католицької Церкви, що стала легалізована наприкінці минулого, 1989 р. у ССР. Звичайно, зовсім правильно поставлене питання. Цього питання не можна не чути і не можна його обходити, а тим більше, коли йдеться про церкву і церковні інституції. Бо ж знаємо, що на Божій Заповіді Любові спирається неподільна Христова Церква. Отже, незаперечною істиною є, що Ісус Христос з любові до нас, людей, дав себе розіп'яти на хресті-дереві. Отже, ні більше, ні менше, любов є основою основ Христової Церкви, тому про неї слід все пам'ятати і згідно з любов'ю поступати. Під тим оглядом не може бути найменшого сумніву. Але її, любові, не можна вживати тільки тоді, коли вона вигідна нам, коли вона нам потрібна, але вона, ця християнська любов, повинна бути навіть тоді, коли вона є непопулярною і з різних мотивів нам не вигідна, іншими словами, повинна бути все.

Треба радіти, що Московська патріархія нарешті побачила очу християнську любов і до неї звертається, щоб вона була застосована супроти РПЦ на Західній Україні українцями греко-католиками. Звичайно, від цієї християнської любові не може ніхто відмовитися, бо Господь казав любити навіть свого ворога, свого гноби-

теля, а в нашому конкретному випадку, окупанта наших греко-католицьких церков. Прикро, що це звернення до християнської любові стало актуальним для ієрархії і батюшек державної РПЦ щойно після того, як Українську Греко-Католицьку Церкву, яку в 1946 р. було поставлено поза буквою закону, легалізовано і приходиться їй повернути пограбовані у той час Божі храми.

Тоді, коли Українську Греко-Католицьку Церкву на т.зв. львівському "соборі" поставлено поза буквою закону, а священників і вірних насильно, терором загнано до російсько-православних кошар, а тих, хто залишився вірним УГКЦ, владик і священників та вірних загнали до тюрем і на заслання до далекої півночі. На жаль, від російсько-православних християн, а зокрема ієрархії, ми не побачили ні співчуття, ні заклику, ні вияву християнської любові. В той час московський патріарх Алексій писав протилежне до християнської любові: "Господь явно благословив зброю тих, хто піднявся проти Гітлера і фашизму на захист волі, миру та щастя людськості... А до чого закликав вас небіжчик митрополит Андрей Шептицький та його найближчі спільники? Вони кликали під ярмо Гітлера, вони вчили вас схилияти голови перед ним. А куди веде й тепер вас Ватикан, закликаючи у різдвяному і новорічному посланнях папи доброзичливо стави-

Ми не чули в той час, коли нашу Українську Греко-Католицьку Церкву розпинав найбільший злочинець світу — Йосип Сталін із своїм тодішнім НКВД, при чому докладала своїх рук і Родіонім Микодимовичем Березиним, заклику до християнської любови. Ми не чули і після того, коли храми були замінені на музеї, різні склади-магазини, російсько-православні кошари, як також не чули заклику до християнської любови, коли наші вірні на чолі із своїми владиками та священниками демонстрували і голодували у Москві. Ніхто з Московської патріархії не приніс склянки води чи шматок хліба спрагненим і голодуючим у Москві. До цього мали більше розуміння і співчуття звичайні люди, що не мали жодного відношення до РПЦ.

За нашої Церкви, що в 1946 р.

На жаль, до нашої Церкви, що в 1946 р. застосовані були драконівські методи - тоталь-ного терору і знищення з боку держави і при-чималий допоміжні РПЦ, зокрема її ієрархії, не було жодного, найменшого зрозуміння.

було жодного, найменшого розуміння. Сьогоднішня реабілітація УГКЦ має не канонічний, а суто політичний характер. У зв'язку з легалізацією прийшлося Українській Церкві повертати її храми, її майно, що було пограбовано. Вірні самі, без жодного тиску, без жодного насильства перебрали свої храми. Вірні разом із священниками заявляли свій перехід у лоно віри своїх батьків, себто до Української Гр-ко-Католицької Церкви. Зприводу цього російська православна ієрархія почала кричати, що, мовляв, діється насильство, відбувається кровопролиття, яке чинять українці-католики. Про те говорили найвищі російські достойники, а разом з ними у той самий унісон заговорила вся режимна комуністична преса. Про це писав і заявляв у повноважений по справах релігії та культів при Раді Міністрів УРСР А.Н.Колесник. Цілий потік сатії ж самої брехливої інформації. В тому самому дусі говорить російська православна ієрархія. Ось на партійному з'їзді Верховної Ради СРСР народний депутат, митрополит Ленінградський Пітірім дорікав владі за нібито їх нерішучість й відверто закликав режим до застосування репресивних заходів по відношенню до греко-католиків у Західній Україні. У газеті "Вільна Україна" за 21 грудня 1989 р. було надруковане повідомлення про "Заяву Священного синоду православної Церкви", який написано:

розповсюдив заяву у зв'язку з протиправними ді-
ями представників так званого Комітету, "по за-
хисту Української Католицької Церкви", деяких
діячів "українського народного руху" і католи-
ків східного обряду /уніятів/ проти православ-
них віруючих у західних областях України. У за-
яві звертається увага на ряд насильствених і
злочинних актів, які порушують мирне життя лю-
дей, штучно розпалюють ворожнечу і ненависть
між православними та католиками. Відбувається
насильственне захоплення храмів у православних
і огороження їх святинь. Духовенство і віруючі
насилно виганяються позбавляються можливості
відомитись відповідно до православної віри і це-
рковних правил."

Скільки в цьому інсинуацій, скільки брехні! Мизнаємо, що під час першої зустрічі ватиканської делегації з представниками РПЦ наші владки заперестували проти таких інсинуацій та брехні й вимагали дати на це докази, і представники Московської патріархії сказали, що вони впади жертвою неповідомованості, бо доказів не мали. На жаль, потік цих інсинуацій даліше безперерійно продовжується. Звичайно,

вони свідомі того, що знайдуться такі, що зло-
вони і їм повірять.

вони свідомі того, що не вляться на брехню, і їм півірять.

Цікаво, що російсько-православні уболивальники забули, як жорстоко розправився найбідший злочинець світу Сталін, знищуючи Українську Греко-Католицьку Церкву при допомозі такої РПЦ, але бажать з тієї спадщини користати. Це мав би бути християнської любови? Але ж ми тамак знаємо з Христового вчення, що заповідану кривду належало б направиати. Гадаю, що сьогоднішній РПЦ певного відшкодування за вживане майно, за знищені храми, за пограбовані історичні цераковні цінності і за ті незлічимі жертви наших владик, священників, монахів і монахинь та віруючих, що загинули на засланні за Українську Греко-Католицьку Церкву. Також дати відшкодування тим, що повернулись із заслання із підірваним здоров'ям. Якщо ми говоримо про любов, то вона не може бути одностороння. РПЦ повинна б сама себе запитати, скільки вона допомогла і служила своїми приміщеннями УЦК, яка, скривавшись, служила Богу по лісах, цвинтарях? Скільки гонимим і переслідуваним служила своєю допомогою, дала їм притулок... І трохи дивно, коли приходиться читати у "Радянській Україні" за 31 березня 1990 р. рядки, підписані духовенством і віруючими Української православної Церкви /щойно "створеної", бо до останньої хвили найбідший русифікатор після Щербицького, митрополит Філарет заперечував, що такої немає/, де читаємо: "Ми приносимо до вас не папір, а слюзи і біль сотень тисяч православних співвітчизників". Звичайно слюзи все викликають співчуття, але чи справді у духовенства і віруючих, за якими стоїть всемогутче КГБ, може статись якась кривда. Ось о.Зеленюка, Івана Геля і автоводія пода. Били і чи не з тих кіл, що "приносять не папір, а слюзи"?

Знову у газеті "Радянська Україна" маємо до редакції

Ось знову у газеті "Радянська Україна" за 28 лютого 1990 р. написав листа до редакції вже нами згадуваний митрополит Філарет під заголовком: "Люди, будьте обережні", у якому Філарет застерігає, що відомий поет, голова Народного Руху Іван Драч назвав "Російську Православну Церкву...шовіністичною, централістською" і говорить, нібито вона проводить "лінію ножи", що саме з цих міркувань РУХ, "меморіал", "Зелений світ", єврейські товариства і навіть партійні органи мусять пильно стежити за РПЦ, щоб я зрозумів Івана Федоровича, уникнути у майбутньому війни між самими українцями".

Требав підкреслити, що І. Драч написав святу правду, до речі, РПЦ все була реакційною, вона все була знаряддям державних чинників і їй не йшлося про християнську любов, а про політичні цілі - данувати.

І сьогодні РПЦ та штучно створена при ній УПЦ бажає тільки ховатися за християнську любов, бо якщо справді їм йдеться про християнську любов, то вони повинні б її виявити до своєї поєстери Української Автокефальної Православної Церкви, а вони вдають, що її немає, що вона не існує і тд. Зрештою, вони ще не так давно говорили про УГКЦ.

вона не існує і т.д. УГКЦ давно говорили про УПЦ. Не тільки сталінський режим був гноби- телем Української Католицької Церкви, але й РПЦ, яка звертається до християнської любови, повинна засудити псевдо"собор" з 1946 р. і його офіційно анулювати, чого правильно вимагав Володимира В.Стернюк. Якщо це станеться, то це бу- де справді вияв доброї волі, тоді не тільки Го- сподь, але й віруючі УГКЦ простять гріхи. Не забуваймо, що на протязі всієї історії Російсь- кої Православна Церква спиралась на силу і на- силству і досюгідні від цього не відмовилась, але водночас вона у цьому грісі посуджує Укра- їнську Греко-Католицьку Церкву.

але водночас вона у
їнську Греко-Католицьку Церкву.
Все це вище написане не є для того, що
би у якійсь мірі заперечити чи відмовити будь-
кому християнської любови, а напакі. Я вказав,
що за цими визначальними словами – найбільшою
Заповіддю Божою ховаються негідники, але маймо
і до них зрозуміння і вияв християнської любоб-
ви.

МИКОЛА ГАЛУБ

МИКОЛА ГАЛІВ
головний редактор журналу
"ПАТРІЯРХАТ"

/Інтерв'ю з депутатом Верховної Ради Литовської Республіки, завідувачим відділом прав громадян Віргіліюсом Чапайтісом, взяв Тарас Чорновіл /

Т.Ч.: - Як зміни за той час, що минув від проголошення незалежності Литви, відчуваєте Ви, як литовець, депутат, один з провідників держави?

- Поки що жодних. Ми просто відчуваємо себе незалежною державою. Це чисто психологічно. Але наразі ми знаходимося лише на початку шляху до реальної незалежності. Як Ви помітили, проти нас була розпочата економічна блокада, щоб ми відмовилися від свого рішення і повернулися у клітку конституції СРСР, до якої не маємо жодного відношення, бо ми окупована країна, і членство у цій державі нам було нав'язане силою. Що ми вже встигли зробити: ми прийняли кілька законів і актів, які утверджують нашу державність юридично; зуміли створити уряд, яким ми задоволені лише частково, бо в нього увійшло досить багато людей зі старого апарату. Вони принесли зі собою навики підкорення Москві і адміністративно-командної системи, що особливо відчутно зараз, під час блокади, коли треба діяти рішуче і не ждати нізвідки команд, а самим діяти. Але перший період деякої розгубленості минув, бо вже включилися в дію структури знизу, тобто народ сам став контролювати дії влади. І протиблокадні комітети, які сьогодні створені на всіх рівнях самоуправління, теж починають працювати.

Найголовніше, чого ми встигли досягнути - це хоч якось мірою розкріпостити ініціативу людей. Тепер ми готуємося перейти на горизонтальні зв'язки, обминаючи Москву, з республіками СРСР. Блокада підганяє нас у цьому. Ми дуже зацікавлені в прямій торгівлі з Україною, бо відчуваємо традиційну приязнь до українського народу, тому що кілька віків жили в одній державі. Ми з великою надією спостерігаємо за змінами, які зараз усе більше набирають темп на Україні, бо розуміємо, що тільки одночасний рух усіх націй Союзу в напрямку самовизначення може всіх нас урятувати. Так, нам було дуже складно, доки Литва була одна. Коли ж приєдналися Латвія та Естонія, а ще приєднається й Україна, думаю, проблема буде вирішена.

Т.Ч.: - Це просив би Вас розказати, як Ваші антиблокадні комітети і уряд в цілому організовують бодай часткову нейтралізацію імперської блокади.

- Фактично "відрубання по живому", як сказав Горбачов і сам же це зробив. Це швидше блокада всього Союзу. Бо якщо наші заводи зупиняться, то через два-три тижні почнуть зупинятися і ті заводи, яким ми постачаємо продукцію. І я думаю, що коли наші заводи зупиняться серйозно, то це посилить революційну ситуацію у всьому Советському Союзі. Як ми намагаємося боротися з блокадою?

Ми стараємося перевести зв'язки на горизонтальні з тим, щоби постачальники наших підприємств самі боролися за те, аби їхні товари поступали до нас, самі зняли залізничну блокаду, що тепер для нас головне. І водночас ми налагоджуємо зв'язки з Заходом. Скажімо, якщо зараз нам заблоковано в списку стратегічних товарів, які не можуть надходити в Литву, навіть сіль, яку якраз Україна має завозити, то ми провели переговори з Польщею, і вона охоче продає сіль, а також вугілля. Усі ці товари можуть надходити морем через Клайпеду. Так що фактично на всі питання можна знайти відповіді. І, що нам дійсно загрожує, - це тимчасове безробіття, доки ми або не налагодимо тих зв'язків, що були, або не перепрофілюємо виробництво. До цього ми готуємося, намагаючись організувати нові робочі місця, забезпечити соціально людей, які тимчасово не з нашої вини втрачають роботу, і я надіюся, що нам вдасться вирішити усі ці проблеми.

Т.Ч.: - Приїжджаючи в Литву ще до проголошення незалежності, я від багатьох литовців чув, що вони покладають великі надії на допомогу, хоча б моральну, з боку західних країн. Нинішня політика лицемірних викрутасів, явної відмови від основних демократичних принципів та ганебного загравання перед Москвою, на що пішли держави вільного світу,

викликала у багатьох із нас просто-таки шоковий стан. Чи було це і для Вас несподіваним, і як Ви до всього цього ставитеся?

- Для мене особисто це шоком не було, бо я приблизно уявляв можливості західних країн. Але той факт, що зараз Прунскене приймають керівники всіх держав, поважані у західному світі, означає підтримку з їх боку. Тільки в цій складній дипломатичній грі і в цьому страхі перед Союзом, який відчувають всі держави світу, бо вони знають, що СРСР може їх будь-коли знищити, вони ці кроки змушені робити з дуже великою обережністю. Але з іншого боку, ми відчуваємо дуже сильну підтримку простих людей усього світу, тобто комітети допомоги Литві створюються не лише на Україні, але й у Бельгії, Франції, Угорщині та багатьох інших державах.

Розмову з лідером організації "Молода Литва" Стасісом Бушкявічюсом вів Роман Козій.

Р.К.: - Як себе почуває литовська молодь зараз у незалежній Литві, чи пішли ви на створення національних збройних формувань, яка реакція на ваші дії з боку імперських сил?

- По-перше, Литва стала незалежною тільки формально. Справжньої незалежності вона ще не має. Однак наша спільна ціль, щоб свобода стала реальною. Тож всі старі наші завдання ще не виконані - ми продовжуємо боротися за самостійну Литву. Основна ціль була і є - не допустити, щоб молодь пішла в окупаційну армію. Це основне. Можна сказати: 80 відсотків не піде - буде 80 відсотків незалежності; піде 80 - будемо лише на 20 відсотків вільні. До цього були декларації, але з ними ніхто не рахується. Імперія боїться тільки дії. У нас була недавно декларація з півтора мільйонами підписів проти окупаційної армії. Але це ще нічого не значило для Москви. Треба, щоб слово перетворилося в дію.

Що ж стосується загонів самооборони, то це вже справа Саудісу. Він ними займається. Стосовно регулярної армії, то смішно щось говорити про реальність її створення сьогодні. Та й пізніше армія в традиційному розумінні, як засіб війни, Литві не буде потрібна. Але формування, які візьмуть під свою охорону границю, митні служби, внутрішній порядок, займуться контролзвідком, нам знадобляться. Хоча, зрештою, потім побачимо.

Р.К.: - Яку політику тепер проводить Молода Литва?

- Це, найперше, пробудження національної самосвідомості, особливо у молоді, це, як я вже сказав, - не допустити молоді в окупаційну армію, це заклик визначити себе як громадян незалежної Литви і самостійно робити свій патріотичний вибір як тепер, так і в найближчому майбутньому. А поза цим різноманітні культурні та спортивні заходи.

Р.К.: - Тут, під Катедральним собором двоє литовців проводять голодівку в знак протесту проти імперських акцій Москви. Як Ти ставишся до такої форми протесту?

- Кожна жертва потрібна, як і кожна цеглинка в Дім Незалежності. Можна робити різні справи. Все, що робиться для незалежності - все добре, це все потрібно.

Р.К.: - А які настрої у литовської молоді, чи є віра, що Литва стане незалежною?

- Звичайно. Віра є завжди. Вона була, коли нас окупували в 40-му. Без віри ми б нічого не зробили. Але окрім віри потрібно ще й діяти, діяти, діяти. Бо, ще раз скажу, що окупант не боїться декларацій і мітингів, він боїться дій. От півтора мільйона підписів вони не боялися, а кілька десятків чоловік не пішли в армію, здали військові квитки й приписні свідоцтва - і вони вже злякалися. Скрізь, де діють імперські структури - армія, окупаційна держава і інші - їх треба руйнувати і натовість створювати свої структури.

Р.К.: - Ми бачимо, що ви вже на шляху дій, тож бажаємо вам якнайплідніших досягнень і реальної незалежності.

В НАШІЙ ЄДНОСТІ РОЗВАЛ

сказав у розмові з нашим кореспондентом Романом Герою голова Партії національної незалежності Грузії ІРАКЛІЙ ЦЕРЕТЕЛІ.

Р.Г. Пане Іраклій, нещодавно у вас відбувся форум, в якому брали участь як неформальні, так і формальні організації. Які результати він приніс?

І.Ц. По-перше, на мою думку, цей форум об'єднав усі роз'єднані сили нашого народу. По-друге, на форумі були присутні представники таких регіонів Грузії, які донедавна ще не хотіли підтримувати нас і робили все, аби ми залишилися в меншості, що завдавало нам страшної шкоди. І по-третє, форум постановив більшість голосів перенести вибори на осінь, а також заміну теперішнього окупаційного уряду на коаліційний, який буде мати мандати довіри з грузинського народу.

Р.Г. Пане Іраклій, в чому ви бачите крах совітської імперії?

І.Ц. Крах імперії - це те, що усі ми, окуповані республіки, повинні підтримати Литву, яка вказала нам шлях до досягнення національної незалежності; це коли народи, які проживають в Союзі, зрозуміють, що нам краще вдарити по імперії одним сильним кулаком, а не починати ділити землі, яких у нас ще немає; коли ми зуміємо забути всі міжнаціональні й міжрелігійні конфлікти, і зробимо один антибільшовицький блок. Тоді ми переможемо. Якщо ні - то залишимося у армії імперії. Слова "в єдності - наша сила" повинні стати для нас зброєю і духовною, і фізичною.

Р.Г. Ви хочете сказати, що не виключаєте збройного повстання?

І.Ц. Ні, цього я не хотів сказати. Ми розуміємо, що зараз не ті часи, коли зі зброєю в руках можна перемагати імперію. Але коли ми від'єднаємося, нам потрібні будуть свої військові національні формування.

Р.Г. Пане Іраклій, як ви оцінюєте ситуацію в Прибалтиці, і, зокрема, у Литві?

І.Ц. Ситуацію в Прибалтиці і, зокрема, в Литві я оцінюю як нормальне явище. Імперія тріщить по швах, і перший шов, який тріснув, це якраз Литва. Друге, що я хотів би сказати, - урок, який нам дала Литва, був дуже хорошим, і ми постарасмося проаналізувати весь цей процес, відкинувши всі помилки і узявши все найкраще, прийти до своєї незалежності. Думаю, що на теперішньому етапі найбільш дієвою підтримкою Литви будуть страйки і масові мітинги. І в цьому процесі мають зіграти свою роль всі окуповані республіки.

Р.Г. Пане Іраклій, я знаю, що у вас починають створюватися національні військові формування. Як вони зможуть діяти при даному законодавстві і чи потрібні вони тепер, коли ворог тільки чекає, аби проти нього застосували зброю.

І.Ц. Я думаю, що такі формування потрібні для того, щоб молодь, яка буде там, змогла навчитися дійсно військовій справі і любові до рідного краю, бо в окупаційній армії привчають тільки до лжеінтернаціоналізму й любові до партії бандитів - КПРС.

У такі формування будуть входити військові училища з навчанням рідною мовою. Крім того, ми домоглися, що весняний призов 1990 року не піде в окупаційну армію.

Р.Г. Чи була спроба створити в Грузії інтерфронт?

І.Ц. Так, це було минулого року, але вона потерпіла повну поразку через те, що у нас майже немає проблем російськомовного населення.

Р.Г. Пане Іраклій, на території Грузії проживає багато народів. У теперішніх умовах, коли Москва починає нацьковувати на вас інші народи, як ви розв'яжете це питання?

І.Ц. Дійсно, Москва робить усе для того, аби загострити відносини між нашими народами, і це не дивно, адже її політика - "разделай и властвуй". Наш підхід до цього питання такий: це є народи, які знайшли в Грузії свою батьківщину. Ми їх нікуди не переселяємо, але нехай не виставляють претензій на наші території. Взяти хоча б останні події в Абхазії, Аджарії чи в Осетії, де спеціально давали зброю для того, щоб ми стріляли один в одного. Але і ця провокація потерпіла поразку. Зараз ми стараємося розбудити на цих територіях національний дух. На мою думку, це є одне з найтяжчих завдань.

БІЛЬШОВИЦЬКОЇ ІМПЕРІЇ

Р.Г. Пане Іраклій, як ви оцінюєте теперішню ситуацію на Україні?

І.Ц. З цього приводу хотів би сказати таке: Ми всі розуміємо - якщо Україна підніметься з вікової неволі і поставить питання про вихід з більшовицького Союзу, то це буде удар в саме серце імперії, яка розвалиться як кульбаба.

На мою думку, ваша біда в тому, що ви одновірці з росіянами, і одного слов'янського роду. Це допомогло Москві вас загарбати і поневолювати століттями. Безумовно, свою роль зіграв масовий геноцид проти вашого народу - голод 1932-33 років, сталінсько-брежнєвські переселення народів. І як наслідок - масова русифікація.

І останнє. Україна - союзна житниця. Як продовольча, так і робоча дешева сила. Ще німці, коли були на Україні в часи Петлюри, сказали: "Якщо ми перекриємо Москві шлях до України, то вся Росія помре з голоду". А при теперішньому житті ви маєте московський уряд. Ви знаєте, мені не віриться, що ім скоро доведеться покинути ваші землі, і що вони не зможуть більше вас грабувати. Ще хотів би додати, що я бачу ваше відродження через духовність, тобто релігійне піднесення. Ви знаєте, що зараз люди майже забули Бога, як у вас, так і у нас, а це призвело до масової деградації. Звідси - комуністична чума й так званий інтернаціоналізм. Хочу побажати вам, як і усім поневоленим народам, добитися незалежності, щоб ми всі, хоча ще раз повторити, об'єдналися в єдиний кулак. Тоді перемога за нами. Як у вас говорять: "Слава Вільній Україні".

ІСТОРИЧНО-ЛІТЕРАТУРНИЙ КАЛЕНДАР

Ч Е Р В Е Н Ї

- 1.6.1891. Помер Василь Мова /Лиманський/, український поет і письменник Кубані.
- 1.6.1630. Тарас Трясило погромив поляків біля Переяслава.
- 2.6.1888. Народився український письменник Кость Буревій.
- 2.6.1936. Помер письменник Андрій Чайківський.
- 3.6.1863. Народився д-р Євген Петрушевич, президент ЗУНР.
- 5.6.1648. Хмельницький розгромив польське військо під Корсунем.
- 5.6.1708. Договір гетьм. Івана Мазепи з шведським королем Карлом XII.
- 5.6.1775. Москалі зруйнували Запорізьку Січ.
- 5.6.1956. Помер історик Борис Крупницький.
- 6.6.1224. Татари погромили княже військо над Калкою.
- 7.6.1843. Помер український поет Маркіян Шашкевич, пробудник українського національного життя в Галичині.
- 7.6.1845. Народився драматург і артист І.Тобілевич.
- 7.6.1930. Помер Петро Холодний, видатний український маляр.
- 8.6.1668. Петра Дорошенка обрано гетьманом України.
- 8.6.1898. Помер Я.Шоголів, поет-романтик.
- 8.6.1652. Гетьман Богдан Хмельницький розгромив польське військо під Батогом.
- 8.6.1919. УГА почала Чортківську офензиву.
- 8.6.1855. Народилася письменниця і громадська діячка Наталія Кобринська.
- 9.6.1963. Помер у Львові композитор і музиколог Василь Барвінський.
- 10.6.1944. Згинув у німецькому концтаборі Саксенгаузені Олег Кандиба Ольжич, діючий голова ПУН.
- 14.6.1569. Люблинська унія Литви з Польщею.
- 14.6.1891. Народився полк. Євген Коновалець.
- 14.6.1931. Помер В'ячеслав Липинський.

РЕДАКЦІЙНО - ВИДАВНИЧА ГРУПА

ЧОРНОВІЛ Тарас -редактор
КОЗІЙ Роман -заступник редактора
ПЕЛЕХАТІЙ Олег -технічний редактор